

Ο ΓΡΕΤΖΕΛΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τὸ δυστυχισμένο τὸ Γρέτζελο τονὲ πῆρε στὸ λαιμὸ του ὁ δήμαρχος τοῦ χωριοῦ του. Εἶτανε λείε ἀντίθετος στὸ κόμμα του, λυσσασμένος ἀντίθετος, κι' ὁ βλαχοδήμαρχος γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ ἔφτιασε τὰ χαρτιά ἔτσι, πὺ διόρθωσε τὴν ἡλικία τοῦ Γρέτζελου καὶ τὸν ἔβγαλε κάμποσα χρόνια μικρότερο.

Μόλις κηρύχτηκε ἡ ἐπιστράτευση ὁ Γρέτζελος βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ νάρθῃ νὰ παρουσιαστῆ στὸ Πεζικὸ Σύνταγμα. Εἶτανε ἀσπρομάλλης πιά καὶ τὰ πόδια του δὲν τονὲ βαστούσανε καλά. Στὸν ἴδιο λόχο πὺ τὸν κατατάξανε εἶχε παιδιὰ καὶ γαμπροὺς ἐπίστρατους καὶ κείνους. Ὅλοι τονὲ φωνάζανε «γέρο», μὰ ὁ Γρέτζελος ἤθελε νὰ δείχνῃ πὺς εἶναι γερὸ κόκκαλο.

Τὶς πρῶτες μέρες πὺ ἤρθε στὸ λόχο εἶτανε στενοχωρημένος. Καταριότανε καὶ βλαστημοῦσε τὸ βασίλειο, τὸ βλαχοδήμαρχο καὶ τὴν τύχη πὺ τὸν ἔφερε κεῖ πέρα. Δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ μὲ τὶς ἀρβύλες πὺ τὸν ὑποχρεώσανε νὰ φορέσῃ κι' ὅταν ἔβαλε τὰ στρατιωτικὰ στενὰ παντελόνια βγάζοντας τὶς φουστανέλλες, οἱ βρισιές του δὲν εἶχανε τελειωμό. Οἱ φαντάροι τὸν πειράζανε, τὸν κοροϊδεύανε μὰ ὁ Γρέτζελος τότε γελοῦσε ἀγαθὰ.

Μ. ΤΟΜΠΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΗ ΚΟΡΗΣ

Κάθε δειλινὸ πὺν τέλειωνε ἡ ὑπερεσία στὸ λόχο, κατέβαινε στὸ παζάρι παίρονοντας μαζί τὴν κάπα καὶ τὴν γκλίτσα του. Ὁ ἐπιλοχίας ἔκανε στραβὰ μάτια, μὰ κάποια φορὰ ὁ συνταγματάρχης τονὲ σταμάτησε στὸ δρόμο, τὸν εἶπε Μπαρμπαγιῶργο τοῦ Καραγκιόζη καὶ τονὲ διάταξε τὴν ἄλλη μέρα νὰ παρουσιαστῇ στὴν ἀναφορὰ.

Σὰν πῆγε στὴν ἀναφορὰ καὶ τὸν εἶδαν ἔτσι γέρο κι ἀσπρομάλλη ζητήσανε νὰ μάθουνε τὰ καθέκαστα κι ὁ Γρέτζελος δὲ δίστασε νὰ πῆ γιὰ τὸ δήμαρχο. Τότε ὁ συνταγματάρχης διάταξε νὰ τονὲ στείλουνε στὴν ἐπιτροπὴ τῶν ἀπαλλαγῶν γιατί, καθὼς εἶπε: «αὐτὸς εἶναι ὑπερήλικος καὶ δὲν κάνει γιὰ στρατιώτης». Παρουσιάστηκε ὁ Γρέτζελος μπροστὰ στοὺς ταγματάρχαιους καὶ τοὺς γιατροὺς τῆς ἐπιτροπῆς, πὺν μὲ τὸ αὐστηρὸ τους βλέμμα τονὲ ρουφούσανε ὀλάκερο. Τονὲ ρωτήσανε πιά πάθηση ἔχει καὶ θέλει ν' ἀπαλλαγῆ. Αὐτὸς τοὺς ἀπάντησε πὼς εἶναι ὑπερήλικος — ἔτσι τὸ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ συνταγματάρχη. Μὰ οἱ ἀξιωματικοὶ ψάξανε τὰ χαρτιά καὶ μὴ βρίσκοντας στὸ νόμο τέτοια αἰτία ἀπαλλαγῆς τονὲ γυρίσανε πάλι στὸ λόχο.

*
* *

Ὁ καιρὸς τῆς ἐπιστρατείας τότε μάκρανε καὶ φαινότανε πὼς δὲ θ' ἀνοίξη τουφέκι. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ λόχου μᾶς λέγανε πὼς θὰ κρατούσαμε «ἐνοπλη οὐδετερότητα». Ὁ Γρέτζελος βέβαια δὲ σκάμπαζε τίποτε ἀπ' αὐτά, μήτε γι' ἄλλο τίποτε τὸν ἔμελε. Στὴν ἀρχὴ νοσταλγοῦσε τὸ χωριὸ του, μὰ βλέποντας πὼς δὲν μπορούσε νὰ κάμη ἀλλιώτικα, καὶ μονάχα ἐκεῖνο πὺν ὅλοι στὸ λόχο κάναμε, δηλαδὴ κάτι ψωρογυμνάσια, λογοκοπία τοῦ ἐπιλοχία μπόλικη, πὺν τὴν ἔλεγε «θεωρία», φαγὶ καὶ ὕπνο, — συνήθισε κι αὐτὸς σιγὰ σιγὰ καὶ περίμενε μὲ τὴν ἐλπίδα.

Οἱ μέρες περνούσανε ἀργές. Ὁ Γρέτζελος σάμπως ἀρχισε νὰ ξανοίγεται. Τώρα τὶς περισσότερες ὥρες τὸ δειλινὸ ὡς πὺν νὰ χτυπήση βραδινὸ προσκλητήριο πῆγαινε στὸ καφεσαντάνι μαζί μὲ τὴν πολλὴ φανταρία. Μὰ ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι τὸν πειράζανε, αὐτὸς ξεμοναχιαζότανε σὲ μιὰν ἄκρη καὶ

ὥρες πολλὲς καθότανε κι ἄκουγε παθητικὰ ἀνατολίτικα τραγούδια κ' ἔβλεπε τοὺς περιέργους ξελιγωτικούς χορούς.

Ἐκεῖ γνώρισε τὴ Σεραφίνα. Τσαχπίνα καὶ τετραπερασμένη αὐτὴ ἀμέσως ἔνωσε τὴν ἀθῶα καρδιὰ τοῦ Γρέτζελου καὶ θέλησε νὰ τονὲ φέρῃ στὰ νερά της. Τοῦ κατηγόρησε τὰ νέα παιδιὰ ποὺ τὴν παίρνανε πὼς εἴτανε καμιὰ τοῦ δρόμου, αὐτὴ ποὺ εἶχε ὄνομα οἰκογενειακὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ τόπου της καὶ γιὰ νὰ ἔχῃ ψυχὴ ἀγαθὴ κατάντησε ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ τὰ ντέρτια νὰ γίνῃ τραγουδίστρα, μὰ καὶ τί πάει νὰ πῆ αὐτό, τὴ θέση της καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά της πάντα ψηλὰ τὰ βασιᾶ.

Ἡ Σεραφίνα δούλευε στὰ γεμαῖτα, σὰ νὰ εἴτανε δικό της τὸ καφεσαντάνι. Μὰ βέβαια δὲ δούλευε γιὰ τὴν ψυχὴ της. Εἶχε χοντρὰ ποσοστὰ στὴν εἴσπραξη καὶ πολλὲς φορές, τὰ χαράματα, κάτι καθυστερημένοι πελάτες τὴν ἀκούγανε νὰ μαλώνῃ μὲ τὸν καφετζῆ στὴ μοιρασιά. Μέρα μὲ τὴ μέρα ἢ φήμῃ της μεγάλωνε. Ἡ φρανταρία σιγὰ σιγὰ ἔξεκοβε τὸ δειλινὸ ἀπὸ τὸ παζάρι, ἀπὸ τοὺς καφενέδες καὶ τὶς ταβέρνες καὶ μαζεύοτανε, στριμωνότανε στὸ καφεσαντάνι. Ἡ δουλειὰ πῆγαινε περίφημα. Μὰ ἡ Σεραφίνα σὰν ἔξυπνη ποὺ εἴτανε καταλάβαινε πὼς εὐκόλο ν' ἀποχτήσῃ ἓνα τέτοιο κέντρο πελατεῖα, μὰ δύσκολο εἶναι νὰ τὴν κρατήσῃ γιὰ καιρό. Ἔτσι μάτιασε τὸ Γρέτζελο.

Τὰ γλυκὰ της μάτια, ἡ προτίμησι κ' ἡ περιποίησή της τὸν εἶχανε μεθήσει. Κακοτράχαλος καθὼς εἴτανε αὐτός, κολακευότανε πολὺ κι ἀγάλια ἀγάλια ἔνωθε μιὰ τρυφερότητα γιὰ τὴ Σεραφίνα. Μὰ καὶ στὴ φωτιά νὰ τὸν ἔστελνε, κάτι τοῦλεγε μέσα του πὼς πρόθυμα θὰ πῆγαινε. Ὁ Γρέτζελος τώρα συχνὰ τῷσκαγε ἀπὸ τὸ λόχο. Τὰ παιδιὰ κ' οἱ γαμπροὶ του, στρατιῶτες κι αὐτοί, τονὲ μαλώνανε καὶ τοῦ λέγανε νὰ ἡσυχάσῃ, νὰ μὴ γίνεται μπαίγνιο. Ὁ Γρέτζελος ἀμίλητος, ἀκατάδεχτος κι ἀδιόρθωτος περνοῦσε τὶς μέρες του. Ἐῆχασε πιά καὶ τὴ γριά Κρουστάλω του καὶ τὸ χωριό. Εἶχε μνηγήσει ἐκεῖ καὶ τοῦ στείλανε κάμποσα λεφτουδάκια, ἀφοῦ πουλήσανε τὰ ζῶα του. Ἡ μοναχὴ του σκέψῃ εἴταν ἡ Σεραφίνα.

Ἐνα Κυριακάτικο δειλινὸ ἢ φανταρία φαινότανε ζωηρῇ στὸ καφεσαντάνι. Ξεκούραστη ἀπὸ γυμνάσια, νευρικὴ ὅσο παίρνει μὲ τὸ πέρασμα τόσου καιροῦ κάτω ἀπὸ τὸ χακί, βασιμισμένη ἀπὸ τοὺς τύπους τῆς πειθαρχίας, ξεσοῦσε σὲ θόρυβο καὶ σὲ χαχανητά. Τὰ βιολιά καὶ τὸ σαντούρι κ' οἱ γοργοὶ τοὺς σκοποὶ τὴν κάνανε νὰ ξεχνᾷ γιὰ λίγο τὶς στενοχώριες τῆς ἐπιστρατείας. Σὰν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ πῆ τὸ ταχτικό της ἢ Σεραφίνα λαγγεμένο τραγούδι, ὅλοι κοιτάζανε μὲ λαχτᾶρα τὸ ἀδιανὸ παλκοσένικο καὶ περιμένονε. Τὰ ὄργανα προλογίζανε τὸ τραγούδι ἀπὸ τὸ γύρισμα τοῦ ἤχου: «Σύρμα καὶ τέλι θὰ γενῶ — στὸν κρουσταλένιο σου λαιμό...»

Ἄξαφνα ἡ φανταρία κάτι μάντεψε, κάτι σὰ νὰ εἶδε. Στὸ παλκοσένικο ἀνέβηκε ἡ Σεραφίνα καμαρωτῆ, χιλιόμορφη, κρατώντας ἀπ' τὸ χέρι τὸ Γρέτζελο. Τὸ τραγούδι ἄρχισε ἀμέσως, κι ὁ Γρέτζελος ἀκολουθοῦσε τὰ χορευτικὰ βήματα τῆς τραγουδίστρας, γεμάτος ὄρεξη καὶ χαρά, μ' ἕνα γέλιο εὐτυχισμένο σ' ὅλο του τὸ πρόσωπο. Ἡ ξιφολόγη του κρατημένη μὲ τὸ λουρί της καὶ σφίγγοντας τὸ ἀμπέχονό του στὴ μέση, ἔδινε κ' ἐπαιρνε πέρα δῶθε καὶ πότε μπλεκότανε στὰ πόδια του, πότε στρηφογύριζε στὸν ἄερα. Τὸ θέαμα εἶτανε ἀνεπάντεχο. Οἱ φωνές, τὰ χειροκροτήματα, τὰ οὐρλιάσματα ὕστερα τῆς φανταρίας δὲν εἶχανε τελειωμὸ τὸ δειλινὸ ἐκεῖνο. Ὁ Γρέτζελος ἔγινε ἥρωας...

Τὸ ἀνέβασμα τοῦ γεροφαντάρου στὸ πάλκοσένικο ξανάγινε κάμποσες φορὲς ἀκόμα, μέσα σὲ ἀποθέωση ἀπὸ χειροκροτήματα καὶ χαρά. Ὅταν ὁ συνταγματάρχης ἔμαθε σὲ λίγες μέρες κατόπι τὰ κατορθώματα τοῦ Γρέτζελου ἔστειλε τὸ περίπολο καὶ τὸν ἔπιασε μέσα στὸ καφεσαντάνι. Ὁ Γρέτζελος ἀτάραχος ὀδηγήθηκε στὸ κρατητήριο καὶ τὴν ἄλλη μέρα στὴν ἀναφορά. Σὰν τονὲ ρωτήσανε γι' αὐτὰ ὅλα, κρατοῦσε περήφανη σιωπῆ. Τοῦ δέσανε τὰ χέρια καὶ τοῦ εἶπανε πὼς θὰ φυλακιστῆ ὅσο νὰ γίνουν τὰ χαρτιά του γιὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο, γιατί, ὅπως ἔγραψε ἡ ἡμερησία διαταγή: «κατεργράκωσε τὴν στολήν, ἦν ἡ πατρὶς ἐνεπιστευτὴ αὐτῶ».